

2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

2.1. Вхідна діагностика навченості учнів 2 – 4 класів як основа планування їхнього навчання у 2022/2023 навчальному році

О. В. Онопрієнко,

*завідувач відділу початкової освіти імені
О.Я. Савченко Інституту педагогіки НАПН
України, доктор педагогічних наук, старший
науковий співробітник*

О. М. Петрук,

*провідний науковий співробітник відділу початкової
освіти імені О.Я. Савченко Інституту педагогіки
НАПН України, кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник*

Початок 2022/2023 навчального року для нашої освіти особливий: діти продовжуватимуть системне шкільне навчання після вимушеного переривання звичного перебігу освітнього процесу, викликаного спершу тривалими карантинами, потім – військовою агресією російської держави на території України.

Співробітниками відділів початкової освіти імені О.Я. Савченко та порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України попередньо було проведено дослідження особливостей організації навчання у початковій школі країни в умовах військового стану. Його результати засвідчили, що ця організація була неоднорідною, вона здебільшого залежала від ступеню ураження території. Ця відмінність вплинула на формат навчання; охоплення учнів, які могли продовжити навчання; доступ учнів та вчителів до технічних та навчально-методичних засобів навчання. Складні обставини, безумовно, не сприяли якісному освітньому процесу, отже, негативно позначилися на навчальних досягненнях учнів, на їхньому психоемоційному стані, в цілому, на розвитку. Як наслідок, ми одержали доволі строкату картину, що відображає міру опрацювання з учнями навчального матеріалу та рівень його засвоєння.

У ході дослідження на основі вивчення думки вчителів було встановлено таке: 32 % із них вважають, що їхні учні цілком засвоїли запланований навчальний матеріал; 62,5 % – переконані, що їхні учні засвоїли навчальний матеріал частково; учні решти опитаних учителів не змогли повноцінно завершити навчальний рік у наслідок окупації ворогом місцевості проживання.

З огляду на зазначені обставини виникає потреба в перші тижні навчального року діагностувати стан засвоєння учнями 2, 3 і 4-го класів навчального матеріалу попереднього класу – відповідно 1, 2 і 3-го. Це дозволить з'ясувати навченість

учнів – залишкові результати попереднього навчання й основа для формування майбутніх навчальних досягнень, а також допоможе визначити оптимальні умови для планування й організації подальшого освітнього процесу.

Діагностування навченості учнів на початку навчального року може здійснюватися за допомогою різних методів і засобів. У чинних реаліях рекомендуємо використати метод вивчення продуктів навчальної діяльності, які можуть засвідчити учні під час виконання письмових, графічних, творчих робіт, нотаток про спостереження і враження тощо. Вони допоможуть зібрати необхідні відомості про досягнутий на попередньому етапі навчання рівень залишкових результатів, тобто той обсяг змісту освіти, який прогнозовано мав увійти до навчального досвіду учнів після вивчення попереднього блоку, і буде достатнім для опрацювання наступного навчального блоку. Окрім того для з'ясування залишкових результатів можна протягом перших двох тижнів навчання пропонувати учням діагностувальні завдання з української мови та читання, математики, курсу «Я досліджую світ», які гармонійно вплітаються в систему навчальних завдань уроку й укладені на суттєвому для подальшого навчання матеріалі.

До суттєвих(визначальних для наступного етапу) результатів навчання з **української мови та читання** належать пріоритетні для розвитку учнів засоби різних видів мовленнєвої діяльності, окреслені нормативними документами (Державним стандартом, типовими освітніми програмами тощо). Саме тому діагностику націлюють передусім на виявлення рівня сформованості умінь з різних видів мовленнєвої діяльності, заразом ураховуючи логічну послідовність, лексичну і граматичну правильність мовленнєвих висловлювань учнів, які є показниками практичного застосування опанованих знань із мовної теорії.

Покажемо ці результати в таблиці 1.

Таблиця 1.

Суттєві результати навчання української мови, що підлягають освоєнню учнями в початковій школі

<i>Клас</i>	<i>Результати навчання</i>
1	Аудіативні вміння. Навички використання формул мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального і побутового спілкування. Відтворення діалогів, ініціювання та підтримування діалогів на теми, які викликають інтерес. Переказування прослуханого, прочитаного короткого тексту, створення висловлення за наведеним початком, малюнком тощо. Читання цілими словами, читання складами окремих слів ускладненої структури. Уміння аналізувати та інтерпретувати зміст тексту.

	<p>Списування з друкованого і рукописного тексту, записування під диктування та самостійно складених речень.</p> <p>Правильна вимова звуків, правильне наголошування загальноновживаних слів.</p> <p>Уживання великої літери, позначення на письмі м'якості приголосних звуків у межах вимог програми.</p> <p>Розрізнення близьких і протилежних за значенням слів, багатозначних слів, групування лексики.</p> <p>Розрізнення слів – назв предметів, ознак, дій, дослідження і конструювання речень</p>
2	<p>Аудіативні вміння (на матеріалі прослуханих текстів, реплік співрозмовника, інструкцій, завдань).</p> <p>Ініціювання та підтримування діалогів на теми, які викликають зацікавленість.</p> <p>Читання цілими словами, плавно, свідомо, правильно інтонуючи речення.</p> <p>Уміння аналізувати та інтерпретувати зміст тексту.</p> <p>Уміння працювати з дитячою книжкою.</p> <p>Дотримання культури оформлення письмових робіт, записування віршових строф і слів у колонку, запис в таблицю.</p> <p>Створення коротких висловлювань, записок, листів, вітальних листівок, медіапродуктів тощо.</p> <p>Висловлення власного ставлення з приводу прослуханих, переглянутих, прочитаних текстів, створення висловлень за ілюстраціями, спостереженнями, переказування.</p> <p>Навички користування алфавітом.</p> <p>Орфоепічні навички.</p> <p>Орфографічні навички у межах вимог програми.</p> <p>Розпізнавання, добір, доречне вживання слів різних лексичних груп у висловленнях.</p> <p>Розрізнення частин мови, утворення словосполучень, дослідження і конструювання речень та текстів</p>
3	<p>Аудіативні вміння (на матеріалі навчальних інструкцій, настанов, прослуханих монологічних і діалогічних висловлень).</p> <p>Ініціювання та підтримування діалогів на теми, пов'язані з важливими життєвими ситуаціями, аргументування власних думок.</p> <p>Створення усних і писемних висловлень (розповідь, опис, міркування, есе) самостійно та з опорою на дидактичні матеріали; письмове переказування тексту розповідного змісту.</p> <p>Навички різних видів читання (аналітичне, вибіркоче, переглядове).</p> <p>Навичка письма у графічній сітці в одну лінію.</p> <p>Навички користування алфавітом під час роботи з навчальними словниками.</p>

	<p>Орфоепічні навички. Орфографічні навички у межах вимог програми. Розпізнавання, добір, доречне вживання слів різних лексичних груп у висловленнях. Розрізнення частин мови та їх граматичних категорій, змінювання частин мови, встановлення граматичного зв'язку між словами у словосполученнях і реченнях та ін.</p>
4	<p>Аудіативні вміння. Участь у дискусії, наведення доказів, висловлення власного ставлення до думок інших співрозмовників. Створення усних і писемних висловлень (розповідь, опис, міркування, есе), створення коротких письмових повідомлень (оголошення, запрошення, афіша тощо); різні види письмового переказування текстів. Навички різних видів читання (аналітичне, вибіркове, переглядове). Орфоепічні навички. Орфографічні навички у межах вимог програми. Розпізнавання, добір, доречне вживання слів різних лексичних груп у висловленнях. Граматичні навички у межах вимог програми. Уміння редагувати, навички розрізнення текстів різних стилів і жанрів.</p>

Дослідження навченості учнів з **математики** вдовольняється переважно базовим змістом, пов'язаним із функціональними знаннями, вміннями та навичками, які мали б увійти до навчального досвіду учнів на попередньому етапі навчання. Завдання можуть охоплювати результативні компоненти змістових ліній курсу, як-то: знання з нумерації чисел, обчислювальні навички, уміння розв'язувати задачі, уміння вимірювати величини, уміння розв'язувати рівняння, практичні уміння роботи з даними тощо. Це має бути той обсяг змісту навчання, який остаточно формується в попередній рік вивчення предмета й активно використовується для подальшого розвитку математичної діяльності.

Покажемо суттєві результати навчання математики в таблиці 2.

Таблиця 2.

**Суттєві результати навчання математики, що підлягають освоєнню
учнями в початковій школі**

<i>Клас</i>	<i>Результати навчання</i>
1	<p>Навички додавання й віднімання чисел у межах 10. Уміння читати і записувати числа в межах 100. Уміння порівнювати числа у межах 100.</p>

	<p>Уміння виконувати додавання і віднімання на основі нумерації чисел у межах 100.</p> <p>Уміння розв'язувати прості задачі на знаходження суми, різниці двох чисел; збільшення та зменшення числа на кілька одиниць, різницеве порівняння</p>
2	<p>Навички додавання й віднімання чисел у межах 100.</p> <p>Розуміння сутності дій множення і ділення.</p> <p>Уміння розв'язувати прості задачі на знаходження невідомого доданка, невідомого зменшуваного, невідомого від'ємника, суми трьох доданків, третього числа за сумою двох даних чисел.</p> <p>Розуміння поняття складеної задачі.</p> <p>Уміння вимірювати довжини предметів.</p> <p>Уміння виділяти дані в таблицях, на рисунках, схемах, уміння вносити дані до таблиць</p>
3	<p>Навички табличного множення та ділення.</p> <p>Навички усного й письмового додавання і віднімання чисел у межах 1000.</p> <p>Навички позатабличного множення і ділення чисел у межах тисячі.</p> <p>Уміння розв'язувати прості рівняння.</p> <p>Уміння розв'язувати прості задачі на конкретний зміст множення та ділення, кратне порівняння, на збільшення або зменшення числа у кілька разів; на знаходження частини від числа та числа за величиною його частини.</p> <p>Уміння розв'язувати складені задачі вивчених видів на дві-три дії.</p> <p>Уміння обчислювати периметр прямокутника</p>
4	<p>Навички письмового додавання й віднімання багатоцифрових чисел.</p> <p>Навички письмового множення та ділення багатоцифрового числа на одноцифрове і двоцифрове числа.</p> <p>Уміння розв'язувати задачі на знаходження дроби від числа та числа за значенням його дроби.</p> <p>Уміння розв'язувати рівняння з однією змінною.</p> <p>Уміння обчислювати площу прямокутника.</p> <p>Уміння розв'язувати прості задачі на встановлення залежності між швидкістю, часом і відстанню при рівномірному прямолінійному русі.</p> <p>Уміння розв'язувати складені задачі вивчених видів (у тому числі типові).</p>

Орієнтирами освітніх результатів засвоєння змісту інтегрованого курсу «**Я досліджую світ**» є нормативні вимоги з освітніх галузей, які увійшли до інтегрованого курсу. Діагностувальні завдання передбачають використання різних видів вправ, практичних робіт та завдань дослідницького спрямування, які дозволять виявити очікувані результати навчання, що будуть присутніми для подальшого засвоєння змісту освіти.

Покажемо суттєві результати навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в таблиці 3.

Таблиця 3.

Суттєві результати навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ», що підлягають освоєнню учнями в початковій школі

<i>Клас</i>	<i>Результати навчання</i>
1	<p>Знання свого імені, прізвища, домашньої адреси. Володіння основними правилами шкільного розпорядку, поведінки на вулиці та в громадських місцях. Знання найхарактерніших ознак пір року своєї місцевості, правил поведінки в природі. Навички особистої гігієни та самообслуговування. Уміння обирати в довкіллі об'єкти, цікаві для дослідження. Уміння групувати об'єкти дослідження. Уміння досліджувати об'єкти природи. Уміння вживати слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення)</p>
2	<p>Навички співжиття і співпраці. Уміння вживати слова чемності. Знання моральних норм і стандартів поведінки в суспільстві. Знання причини зміни пір року, явищ у неживій та живій природі в різні пори року, назв місяців, правил поведінки в природі. Знання державних символів України. Уміння вимірювати температуру повітря, води. Уміння спостерігати за об'єктами природи; визначати істотні ознаки на основі проведених досліджень. Уміння встановлювати найпростіші взаємозв'язки в неживій і живій природі. Уміння досліджувати об'єкти природи. Уміння визначати можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці</p>
3	<p>Знання про різноманітність, властивості тіл, речовин та явищ природи (листопад, туман, вітер, світанок, зміна пір року, відліт/приліт птахів тощо). Навички планування робочого часу; взаємодії та співпраці з іншими. Навички використовувати обладнання для дослідження об'єктів природи. Уміння дотримуватися правил поведінки під час шкільних і громадських заходів, в природному середовищі. Уміння розпізнавати тіла неживої і живої природи; тіла, створені людиною. Уміння відповідати на запитання.</p>

	<p>Уміння виконувати самостійно, у парі, в групі дослідження об'єкта природи за планом або інструкцією.</p> <p>Уміння порівнювати, класифікувати за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи.</p> <p>Уміння визначати необхідні умови для життя людини.</p> <p>Уміння ощадливо використовувати ресурси</p>
4	<p>Розуміння змісту основних символів держави; змісту народних символів.</p> <p>Знання правил гостинності.</p> <p>Навички фіксації зміни елементів погоди (температури повітря, вітру, хмарності, опадів).</p> <p>Навички орієнтування на місцевості за допомогою компасу, Сонця і місцевих ознак.</p> <p>Уміння визначати сторони горизонту по компасу.</p> <p>Уміння складати план приміщення / території.</p> <p>Уміння працювати з фізичними картами півкуль, світу, України.</p> <p>Уміння розпізнавати називати рослини, тварин, гриби своєї місцевості, моделювати зв'язки між ними.</p> <p>Уміння охарактеризувати природну зону України за планом; назвати кілька видів корисних копалин; мешканців природного угруповання, встановити їхні зв'язки між собою і неживою природою.</p> <p>Уміння складати ланцюги живлення.</p> <p>Уміння аналізувати та оцінювати свій внесок у збереження довкілля; ситуації повсякденного життя, пов'язаних з використанням води, електроенергії, тепла, зменшення кількості побутового сміття (відходів).</p> <p>Уміння виявляти факти забруднення довкілля, визначати способи зменшення негативного впливу людини на природу.</p>

Кожен зазначений результат навчання може бути предметом діагностування. Водночас рекомендуємо організувати цей процес з огляду на доцільність для конкретного класу або навіть для окремих дітей. Зважаючи на об'єктивні особливості та умови навчання процедуру діагностування можна варіювати. Наприклад, вводити його в уроки повторення на початку навчального року; використовувати перед вивченням певного розділу або великого блоку тем навчального курсу; реалізовувати шляхом окремих завдань на етапах актуалізації навчального досвіду на вступних уроках до нових розділів (тем) тощо.

Кожен результат навчання є предметом діагностування й забезпечується різнорівневими завданнями. Їх розробляють, орієнтуючись на результат, який мали засвідчувати діти на різних етапах формування попереднього навчального року. Ці завдання повинні містити спонукання до діяльності, що відрізнятиметься складністю розумових дій, а саме:

- завдання на упізнавання, ідентифікацію навчального змісту, просте його відтворення по пам'яті чи за наданим зразком;
- завдання на застосування знань або способів дій у типових ситуаціях;
- завдання на відтворення відомого шляху міркування або застосування засвоєного способу дії у ситуації, яка дещо відрізняється від типової;
- завдання на творче застосування навчального досвіду в ситуаціях, наближених до життєвого контексту, для виконання яких потрібно самостійно відшукати шлях розв'язання проблеми, дібрати доступну інформацію і пристосувати її до наданої умови, поєднати й доцільно використати елементи знання чи вміння з інших тем, оцінити об'єкт чи явище.

Подібна диференціація завдань дозволить у ході діагностування встановити, якому етапу досягнення навчальної мети відповідає залишковий результат навчання; на якому етапі дитина виявила утруднення, нерозуміння.

Докладніше про технологію створення діагностувальних завдань можна довідатись у виданні:

Онопрієнко Оксана. Нова українська школа: інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Харків, 2021. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729723/>

Наведемо приклади діагностувальних завдань з читання для 3-го класу, що дозволяють виявити сформованість умінь пояснювати зміст прочитаного, побаченого, почутого (рис. 1 – 4).

1 У змаганнях буває так, що хтось перемагає, а хтось програє. Прочитай висловлювання дітей після змагань. 😊 😊 😐 😞

Дякуємо за гру! Ви — сильні суперники.

Слабаки! Мало каші з'їли.

Ваша команда така слабка. Ми вас одним пальцем перемогли.

Змагатися з вами було цікаво. Бажаємо вам виграти наступного разу!

Познач, які з фраз підтримують суперників (+), а які — принижують (–)? Якими з фраз ти скористаєшся при нагоді? Поясни чому.

Рис. 1. Завдання на ідентифікацію навчального змісту.

2 Прочитай текст.

«Солодкі» слова — які вони?

Це можуть бути лагідні, ніжні, приємні слова, які говорять тому, кого дуже люблять. Чи часто ти промовляєш лагідні слова до своєї матері, бабусі або сестрички? Заплющ на мить очі й подумай, що ти скажеш їм сьогодні, прийшовши додому. Бабуся промовляє до свого онучка «мій солоденький!», тому що любить його, а зовсім не тому, що малюк насправді солодкий.

(З журналу «Джміль»)

До кого говорять лагідні, «солодкі» слова? Чи звертаються з такими словами до тебе?

Рис. 2. Завдання на виявлення розуміння змісту.

3 Прочитай текст.

Добре здоров'я — це коли людина відчуває в собі сили, бадьора та активна. Як же нам сприяти тому, щоб мати відмінне здоров'я? Для цього потрібно розвивати корисні звички й дотримуватися певних правил. Наприклад, переїдати або бути голодним — шкідлива звичка. А споживати їжу вчасно та в міру — корисна звичка. Спати мало або занадто довго — шкідлива звичка. А спати в міру — корисна. Тривалий час сидіти біля телевізора або комп'ютера — шкідлива звичка. Робити зарядку, займатися спортом та перебувати на свіжому повітрі — корисно.

(Із книжки «Людина. Родина. Світ»)

Якими заняттями корисно наповнити свій день? Яких звичок варто позбутися?

Рис. 3. Завдання на відтворення відомого шляху міркування.

4 Прочитай текст.

Телевізор — гарна річ. Він і мультфільми покаже, і новини, і моду. Існують чудові програми про тварин і далекі країни.

Але буває так, що, мріючи про мандри, ти кожную вільну годину дивишся телевизор і уявляєш себе мандрівником. Так спливає час.

Знайди в себе сили відірватися від телевізора та зробити щось справжнє. Хоч би собаку вивести на прогулянку, а ще краще — умовити тата та маму поїхати до річки, до лісу, відпочити від телевізора. А телевизор нехай собі відпочиває від вас.

З якими думками, висловленими в тексті, ти погоджуєшся? Які справи можна зробити замість перегляду телепередач?

Рис. 4. Завдання на побудову власного міркування.

Покажемо приклади різнорівневих завдань з української мови для 4-го класу, що дозволяють дослідити вміння розрізняти числівники (рис. 5).

1 Познач правильне продовження речення.

Числівник — це ...

- цифра
- частина слова
- частина мови

2 Прочитай речення. Підкресли числівники.

Одна голова добре, а дві краще.

Семеро одного не ждуть.

За двома зайцями не ганяйся, жодного не впіймаєш.

3 Познач речення, у якому числівник відповідає на запитання *скільки?*

- Перший ворог ледаря — робота.
- У нього сім п'ятниць на тиждень.
- Я навчаюся в третьому класі.

4 Прочитай ребуси — запиши слова.

7я _____

ві3ло _____

мі100 _____

г1а _____

40а _____

пі2л _____

Рис. 5. Діагностувальні різнорівневі завдання за темою «Числівник».

Розглянемо комплекс завдань із математики, які доцільно пропонувати учням на початку навчального року в 4-му класі для визначення залишкових результатів, пов'язаних з умінням розв'язувати рівняння з однією змінною.

Перше завдання розраховане на розпізнавання учнями рівнянь з-поміж інших математичних записів (рис. 6). Якщо дитина зупиниться на виконанні лише цього завдання, то необхідно цю тему опрацювати заново.

1 Обведи записи, які є рівняннями.

$12 : 4 = 3$	$14 - a = 2$	$5 + 29 = 29 + 5$
$c : 8 = 10$	$72 < 100$	$11 + k = 11$
$30 : p > 2$	$3 \cdot 31$	$9 : x = 1$

Рис. 6. Завдання на упізнавання математичного поняття.

Друге завдання передбачатиме розв'язування простого рівняння, правильне виконання якого засвідчить уміння застосовувати відомий алгоритм міркування (рис. 7). Якщо дитина не зможе виконувати складніші завдання, то це означатиме, що вона зупинилася на репродуктивному рівні відтворення навчального матеріалу, а якість його опанування не можна вважати надійною. Необхідно певний час приділити розв'язуванню простих рівнянь із покроковим коментуванням кожної навчальної дії та з обов'язковим поясненням зв'язків між компонентами та результатами арифметичних дій.

2 Розв'яжи рівняння.

$9 + x = 15$	$c : 3 = 10$	$18 : y = 2$
Відповідь: $x = \begin{array}{ c c c } \hline & & \\ \hline \end{array}$	Відповідь: $c = \begin{array}{ c c c } \hline & & \\ \hline \end{array}$	Відповідь: $y = \begin{array}{ c c c } \hline & & \\ \hline \end{array}$

Рис. 7. Завдання на застосування способу дії у типовій ситуації.

Третє завдання має незначні зміни в умові, однак його складність не виходить за межі звичних навчальних вправ (рис. 8). Правильне виконання подібного завдання свідчатиме про усвідомлене засвоєння навчального матеріалу, достатньо сформованедля 4-го класу орієнтування в темі.

3 Обери серед записів рівняння. Розв'яжи їх.

$$x : 6 = 5$$

$$40 + x < 71$$

$$92 - 28$$

$$a \cdot 3 = 15$$

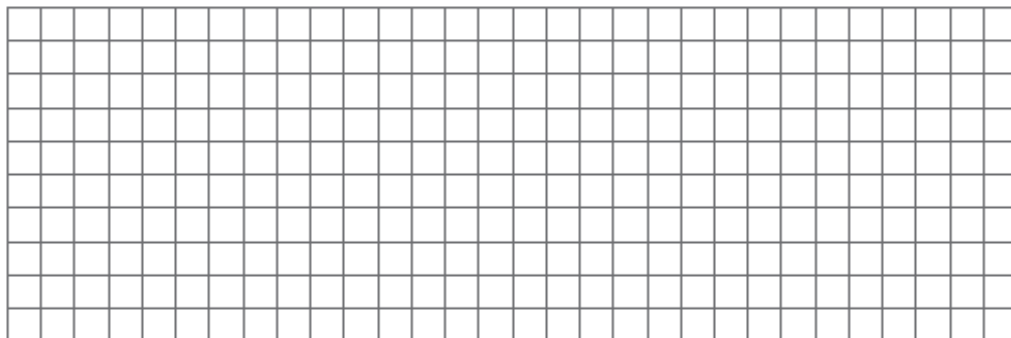

Рис. 8. Завдання на застосування способу дії у частково зміненій ситуації.

Четверте завдання належить до питань, які в 3-му класі розглядалися побіжно й на рівні ускладнених математичних вправ, які пропонувалися учням для виконання за бажанням (рис. 9). Це завдання творчого (продуктивного) рівня, і його успішне виконання дозволить виявити учнів, котрі готові навчатися з орієнтуванням на завищені вимоги. Такі діти потребуватимуть побудови індивідуального маршруту розвитку їхніх пізнавальних можливостей, розроблення комплексу ускладнених завдань.

4 Склади за рівнянням $25 - x = 10$ задачу про цукерки. Запиши її.

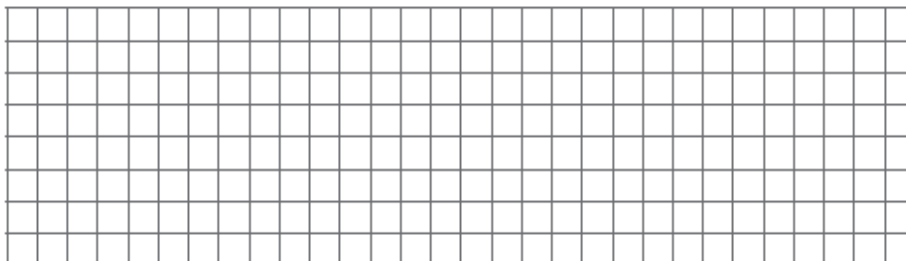

Рис. 9. Завдання, що потребує самостійного пошуку шляху розв'язання навчальної проблеми.

Системою завдань, що забезпечать діагностування суттєвих для року навчання стартових залишкових результатів, можна скористатися за такими виданнями:

- Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 2 клас. Харків: Ранок, 2020.
- Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 3 клас. Харків: Ранок, 2020.
- Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 4 клас. Харків: Ранок, 2020.

Фрагменти посібників розміщені в Електронній бібліотеці НАПН України за такими посиланнями:

- 2 клас. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/722211/>
- 3 клас. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/722212/>
- 4 клас. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/722213/>

Зауважимо, що для вхідного діагностування не важливо з'ясувати чітку відповідність навченості критеріям оцінювання навчальних досягнень, які ранжуються за незначними нюансами. Для такого роду дослідження достатньо обмежитись двома полюсами, що показують готовність або неготовність дітей до подальшого опанування навчального матеріалу, характерного для року навчання. На основі аналізу результатів виконаних учнями діагностувальних завдань потрібно зробити висновки для подальшого планування освітньої діяльності, визначити напрями взаємодії з учнями та їхніми батьками.

Спосіб діагностування залишкових результатів навчання вчитель обирає самостійно з урахуванням навчальних можливостей учнів класу (з урахуванням результатів спостереження й оцінювання у минулому навчальному році), дидактичної доцільності навчального завдання та інформативності результатів його виконання для побудови розгортання програмового змісту з урахуванням готовності учнів опрацювати його.

Привертаємо увагу, що результати діагностування призначаються для використання вчителем під час планування своєї діяльності, вони не підлягають оприлюдненню поза межами класу.